

HONKALANRANTA

LUONNONSUOJELUALUE

Noin kuuden hehtaarin kokoinen Honkalanrannan luonnonsuojelualue edustaa luonnontilaa hiljalleen palaavaa vanhaa kulttuurimaisemaa, jonka rantaniittyjä lehmät ennen laidunsivat ja peltouleita viljeltiin. Vuosikymmeniä sitten lopetettu laidunnus ja viljely on johtanut alueen pensastumiseen sekä kosteikko- ja rantaluhtatyypisten luontotyyppien runsastumiseen. Tästä huolimatta laidunnuksen ja maataloustoiminnan jäljet ovat paikoin vielä hyvin havaittavissa.

Alueen hoito- ja käyttösuunnitelman mukaisesti vuonna 2015 alueella aloitettiin lammastaidunnus. Laidunnuksen yhtenä tavoitteena on palauttaa katoavaa perinnebiotooppia, rantalaidunta, joka edustaa nykyään uhanalaista kostean niityn elinympäristöä.

Oman, arvokkaan leimansa luonnonsuojelualueelle antaa myös sen eteläreunassa virtaava Myllyjoki. Myllyjoen kosteikko ja joen tulvimiselle altis rantametsä lahoppuneen muodostavat tärkeitä elinympäristöjä useille eliöryhmille.

Honkalanrannan luonnonsuojelualue perustettiin maanomistajien aloitteesta kesällä 2015.

HONKALANRANNAN LEADER-HANKE

Honkalanrannan luonnonsuojelualueen rauhoituspäätöksen myötä aloitettiin Kanta-Hämeen lintutieteellinen yhdistys ry:n (KHLY) ja maanomistajien yhteistyönä hanke, jonka päämääränä oli rakentaa alueelle lintutorni, leiripaikka ja alueella liikkumisen mahdollistava pitkospuureitti. Hankkeelle haettiin rahoitusta Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelmasta (Leader). Linnaseutu ry (paikallinen Leader-ryhmä) hyväksyi KHLY:n hankesuunnitelman ja hanke päästiin aloittamaan. Pelkkä rahoitus ei luonnollisesti riittänyt hankkeen toteuttamiseksi vaan siihen tarvittiin myös kymmeniä taitoja, noin 70 talkoolaista ja yli 1500 talkootuntia. Kaikkien näiden seurauksena voimme nyt nauttia Honkalanrannan luonnonsuojelualueesta merkittävänä paikallisena luontovirkistyskohteena. Linnaseutu ry:n hyväksymänä jatkohankkeena alueelle toteutettiin vielä luontopolku opastaluineen.

HONKALANRANNAN LUONTOPOLKU

Honkalanrannan luontopolku noudattelee alueen pitkospuureitistöä. Pitkin luontopolkua on sijoitettu opastauluja, jotka kertovat alueelle omaleimaisista asioista kuten linnuista, kasveista, lammastaloudesta, maataloudesta ym.

KIVISILTA

Kivisilta sijaitsee paikassa, jossa vanha Hämeenlinna-Lahti-maantie ylittää Kihtersuonojan. Silan kaidetolppaan on kaiverrettu rakennusvuosi 1914. Paikalla on sijainnut kivinen silta viimeistään 1700-luvun alussa. Sen aikaisen Idänpään, Tyllilän ja Mäskälän kylien tiluskartan selostuksessa silan molemmiin puoliin niittylohkot, joiden nimenä on 'kivi silta nitu'. Nykyinen Kahilistontie oli silloin osa Hämeen ja Viipurin linnojen välille jo keskiajalla rakennettua maantietä, jonka siltojen piti olla hyvässä kunnossa.

Nykyinen silta on holvaamaton kivipalkkisilta. Kihtersuonoja on pieni uoma, jonka ylittämiseen ei ole tarvittu suuritöistä kaariholfvia, vaan lyhyen jännevälön on voinut ylittää suorilla, kalliosta poraamalla ja kilaamalla irrotetuilla kivipalkeilla. Silta on savimaalla, ja se on liikenteen ja ehkä roudankin takia perustuksiaan myöten liikkunut ja painunut.

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

TEKSTIT: JUHANI KAIRAMO (HONKALANRANTA),
SAMPO HONKALA (KIVISILTA)
KUVAT: PETRI HIRVA
KARTTALÄHDE: MAANMITTAUSLAITOS

KIIISKI (*Gymnocephalus cernuus*)

AHVEN (*Perca fluviatilis*)

KATUMAJÄRVI

Katumajärvi saa vetensä ensisijaisesti järven pohjoispäähän laskevista Ruunumyllynjoesta. Latvavetenä on veden laadultaan lähes erinomainen Kankaistenjärvi. Myllyjoki kulkee läpi peltoalueiden ja humusvetisen Matkalammin. Valuma-alueen kokonaispinta-ala on 51 km². Katumajärven pinta-ala on 375 ha ja suurin syvyys n. 18 m. Veden teoreettinen kokonaisviipymä n. 21 kk. Vedet purkautuvat Kotalanojan kautta Vanajaveteen ja edelleen Kokemäenjokeen. Katumajärvi kuuluu Vanajanlaakson kulttuurimaisemaan.

Vähähumuksinen Katumajärvi on merkittävä virkistyskäyttövesistö, jonka ekologinen tila on nykyisin tyydyttävä. Katumajärvi on kärsinyt ajoittain sinileväsiintymistä, verkkojen limittumisestä ja syvänteiden hapettomuudesta. Katumajärven tilaa on seurattu säännöllisesti vuodesta 1965 Lammassaaren läheisellä syvänteillä.

Katumajärvi on melko hyvä kalavesi. Yleisimmät kalalajit ovat ahven (*Perca fluviatilis*) ja särki (*Rutilus rutilus*), jotka muodostavat noin puolet kalakannasta. Seuraavaksi yleisimmät kalalajit ovat lahna (*Abramis brama*), kiiski (*Gymnocephalus cernuus*), salakka (*Alburnus alburnus*) ja hauki (*Esox lucius*). Muikkua (*Coregonus albula*) ja kuhaakin (*Stizostedion lucioperca*) saadaan. Katumajärven on istutettu mm. karppeja (*Cyprinus carpio*), kirjolohta (*Salmo gairdneri*), plankton- ja muuta siikaa (*Coregonus pallasii*, *Coregonus ssp.*) sekä joki- ja täpläräpuja (*Astacus astacus*, *Pacifastacus leniusculus*). Katumajärvestä on saatu Suomen ennätyskookoinen ankerias (*Anguilla anguilla*).

SIIKA (*Coregonus lavaretus*)

Särkikalat SÄYNE (*Leuciscus idus*, ylempi) ja SÄRKI (*Rutilus rutilus*)

KELTAKURJENMIEKKA (*Iris pseudacorus*)

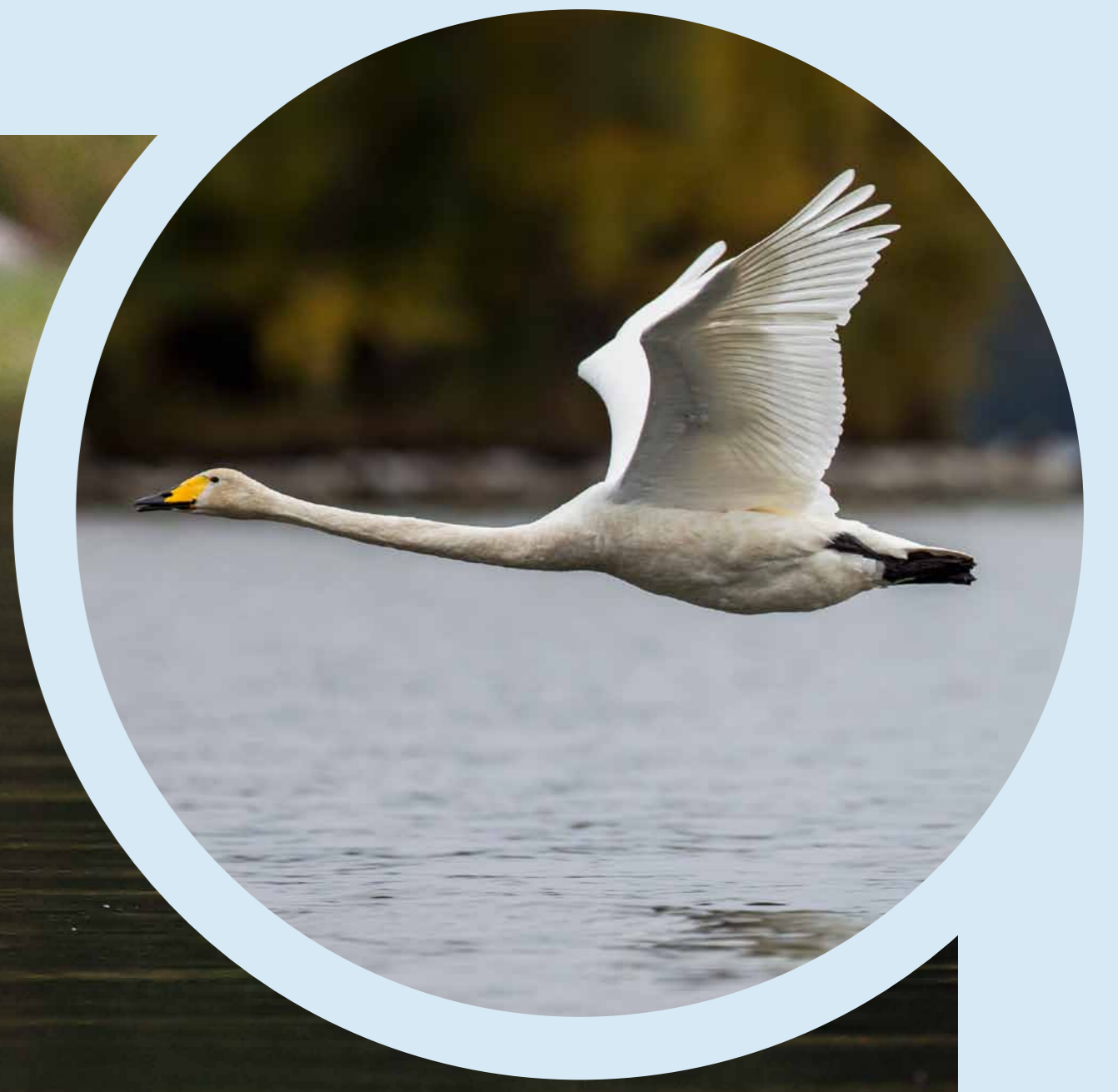
ISOSORSIMO JA KELTAKURJENMIEKKA

1700-luvulla rehu- ja koristekasviksi Suomeen tuotu ISOSORSIMO (*Glyceria maxima*) on levinnyt yksitoikkoiseksi, osin kelluviksi heleänvihreiksi kasvustoiksi Vanajaveden ja myös Katumajärven rannoille. Kyseessä on ehkä maassamme laajimmalle levinnyt vieraslaji, joka on kaventanut monen muun lajin esiintymispaikkoja. Isosorsimo on istutettu ensimmäisen kerran jo 1860-luvulla Hämeeseen. Nykyisin laji on levinnyt Oulun korkeudelle asti. Virkistyskäyttöä ja kalojen elinmahdollisuuksia haittaava monivuotinen isosorsimo voidaan poistaa niittämällä useita kertoja kesässä, peittämällä tiiviillä pressulla tai ruoppaamalla juurakat.

KELTAKURJENMIEKAN (*Iris pseudacorus*) tyypillisiä kasvupaikkoja ovat ravinteikkaat lieju- ja mutarannat jokivarsilla ja suojaissa lahdissa. Kurjenmiekan kukka lienee vaakunaliljan esikuva ja esiintynyt Ranskan kuningashuoneen ja ristiretkeläisten tunnuksissa. Se muodostuu kolmesta eri kukkayksiköstä. Kukat kehittyvät pullean pitkulaisiksi kotahedelmiiksi. Litteät siemenet kelluvat hyvin ja kasvi lisääntyy kasvullisestikin juurakosta irronneista kappaleista. Ihminen on levittänyt komeaa kukkaa huviloiden rantoihin ja kukkapenkkeihin. Siemenet itävät seuraavana kesänä, kasvavat muutaman vuoden ajan ennen kukkimista ja ovat komeimmillaan noin kymmenen vuoden iässä. Myrkyllistä kurjenmiekkää on aikanaan käytetty rohdoskasvinakin.

LAULUJOUTSEN (*Cygnus cygnus*)

VESILINNUT

Suomen kansallislintu LAULUJOUTSEN (*Cygnus cygnus*) oli hävitä maamme pesimälinnustosta ihmisen vainon ja metsästyksen vuoksi 1940-luvulle tultaessa. Yrjö Kokon julkaisemien maineikkaiden joutsenkirjojen ansiosta ihmisten asenteet muuttuivat myönteisemmiksi joutsenta kohtaan. Joutsenkanta alkoi nopeasti vahvistua pohjoisesta käsin kohti etelää. Kanta-Hämeessä ensimmäiset joutsenen pesinnät todettiin 1980-luvun puolivälissä Lammilla.

Nykyään laulujoutsen esiintyy pesimälajina koko Suomessa reheviltä merenlahdilta aina Tunturi-Lappiin. Kanta on jo paikoin niin taaja, että sopivista pesimäpaikoista on jo puutetta. Iso osa kesäisin tavattavista laulujoutsenista ovat nuoria tai pesimättömiä yksilöitä. Laulujoutsen on pitkäikäinen ja pariuskollinen laji, joka tulee sukukypsäksi vasta 5–6-vuotiaana.

Laulujoutsenen pesä on iso ja korkeahko vesikasveista ja pohjasta nostetusta sammaleista kasattu keko. Pariskunta käyttää vuosittain samaa pesää, mikäli se on saanut pesintänsä siinä onnistumaan. Vain naaras hautoo koiraan vah-tiessa näköyhteyden päässä pesästä. Haudonta-aika pitkä, n. 40 vrk.

SILKKIUIKKU (*Podiceps cristatus*) pesii saaristosta Perämeren pohjukan tasalle kaikenlaisissa rehevissä vesissä. Sen pesä on vesikasveista koottu vaatimattoman oloinen kelluva lautta, joka varsin usein on sijoitettu ruovikon tai kortteikon sisään mutta joskus rakennettu aivan näkyville kelluslehtisten vesikasvien sekaan. Laji on hyötynyt vesistöjen rehevöitymisestä pesimäruovikoiden laajentumisen ja kasvaneen pikkukalakannan vuoksi.

Silkkiiukut talvehtivat Länsi-Euroopassa ja palaavat pesimään huhtikuun lopussa. Sopiviin reheviin lahdelmiin saattaa muodostua kymmenien pari-en yhdyskuntia, joissa pesät ovat hyvin lähkkäin toisiaan. Kovat tuulet ja nopeat vedenpinnan tason muutokset saattavat aiheuttaa joinakin vuosina suuria tappioita pesintöihin.

Silkkiiukkipuparin soidninmenot ovat varsin kiinnostavaa seurattavaa. Ne sisältävät kiivasta päiden ravistelua ja rinnat vastakkain tapahtuvaa veden voimakasta polkemista jaloilla, jota tehostetaan vielä nokassa olevilla vesisammalkoilla. Silkkiiukun ääni on voimakas, koriseva harvakset-taan toistettu "korrrr".

SILKKIUIKKU (*Podiceps cristatus*)

KANTA-HÄMEEN LINTUTIETEELLINEN YHDISTYS

- ▶ Kanta-Hämeen lintutieteellinen yhdistys ry (KHLY) on kaikkien linnuista kiinnostuneiden yhdistys.
- ▶ KHLY:n tavoitteena on edistää toimialueellaan lintuharrastusta, lintutietoutta sekä linnuston- ja muun luonnonsuojelua.
- ▶ KHLY tarjoaa jäsenilleen hyvät lintuharrastusmahdollisuudet toimialueellaan.
- ▶ KHLY:n toimialue sisältää Hattulan, Hausjärven, Hämeenlinnan, Janakkalan, Lopen ja Riihimäen kunnat.
- ▶ KHLY järjestää jäsenilleen ja yleisölle vuosittain useita kokoontumisia, esitelmää, retkiä ja muita tapahtumia.
- ▶ KHLY on valtakunnallisen BirdLife Suomi ry:n paikallisjärjestö Kanta-Hämeessä.
- ▶ BirdLife Suomi on osa maailman suurinta luonnonsuojelujärjestöä BirdLife Internationalia.

TEKSTIT: HELI JUTILA (KATUMAJÄRVI, ISOSORSIMO JA KELTAKURJENMIEKKA), ARI LEHTINEN (VESILINNUT)

KUVAT: KARRI JUTILA (KALAT, KELTAKURJENMIEKKA), HELI JUTILA (ISOSORSIMO), PETRI HIRVA (LAULUJOUTSEN), JUHA MÄLKÖNEN (SILKKIUIKKU)

PIIROS: HELI JUTILA

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto: Eurooppa investoi maaseutualueisiin

WWW.KHLY.FI | KHLY@BIRDLIFE.FI
FACEBOOK: KANTA-HÄMEEN LINTUTIETEELLINEN YHDISTYS RY